

Digitale Duitsers

Columns - 27 maart 2018 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Ergens tussen Duitsland en Tsjechië waren we ineens verdwaald, met de auto op een besneeuwd weggetje. De internetverbinding op m'n telefoon had geen bereik, dus konden we de juiste richting naar het Tsjechische skigebied niet vinden. Best romantisch, maar ook lastig. "Gewoon even wachten", zei mijn vriendin, "je weet zeker dat we Duitsland uit zijn op het moment dat het internet het weer doet."

Ze had gelijk. Een paar minuten later zagen we kapotte huizen, we voelden een agrarische sfeer als in midden 20ste eeuw, maar Google Maps werkte weer; we waren in een Tsjechisch dorp, waar de auto's ouder waren dan in Duitsland, maar de digitale snelweg beduidend verder ontwikkeld - zoals dat ook het geval is als we de grens naar Polen, Nederland of een ander buurland van Duitsland passeren.

Het is voor Nederlandse bezoekers aan Duitsland iedere keer weer wennen: wat digitalisering betreft voelt het alsof je tien jaar terug in de tijd stapt. Zelfs de Duitsers zelf beginnen zich erover te verbazen. Tijdens de verkiezingsstrijd in september 2017 bezocht ik een optreden van Angela Merkel in een Oost-Duits stadje. De islam kon wachten als thema; als eerste beloofde Merkel de boze burgers in de zaal een "betere internetaansluiting".

Natuurlijk praten ook Nederlandse politici graag over het belang van digitalisering, maar de betekenis hiervan is in beide landen beduidend verschillend. Toen ik negen jaar geleden in Berlijn kwam wonen, moest ik opnieuw leren leven met alles waarvan ik in Nederland al lang afscheid had genomen. Ik stuurde weer dikke stapels papieren documenten naar het belastingkantoor, keek bij ieder restaurantbezoek bezorgd of ik wel genoeg contant geld bij me had en in de trein staarde ik weer urenlang zonder internetverbinding uit het raam.

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn maandelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Cultuurkritische Berlijnse kennissen hebben me vaak proberen te overtuigen dat hier een diepgaande Duitse *Technikskepsis* achter zit, gecombineerd met een heroïsch wantrouwen tegenover grote bedrijven die je 'gegevens' willen stelen. In mijn Berlijnse buurtsupermarkt vertelde mijn Turks-Duitse kassier, midden twintig,

dat hij zelf “nóóit met pinpas zou betalen, want je weet niet wat ze met je gegevens doen”. En hij voegde er aan toe: “Het is nu eenmaal een obsessie hè, van ons Duitsers”.

Ik geef toe dat die filosofische verklaring me altijd wel beviel, gezien mijn eigen gereserveerdheid tegenover vooral de sociale media. In Duitsland maakte ik al kennis met Facebook-kritiek voordat het internationaal een actueel thema werd. Maar toch geloof ik niet dat deze overtuiging er écht de reden van is dat de grootste economie van Europa op dit gebied zo achterloopt.

Digitale ontwikkelingen die in Nederland allang tot het dagelijks leven behoren, duiken in Duitsland namelijk ook gewoon op - maar dan heel veel jaren later. Sinds vorig jaar heeft de Deutsche Bahn voor het eerst een gratis internetverbinding in (sommige) ICE-treinen; een supermarktketen maakt sinds kort trots reclame dat de klant ‘vanaf nu ook geld kan opnemen bij de kassa’. En het medium Twitter speelt sinds kort net zo’n cruciale rol in het openbare debat als in Nederland.

De belangrijkste reden voor de achterstand bij de digitalisering heeft dan ook gewoon met een ander Duits cliché te maken. Niemand kan beweren dat achter het uren wachten op een stempeltje in een grijs Berlijns overheidskantoor een cultuurkritische overtuiging zit, maar het is onmiskenbaar dat Duitse overheidsorganisaties, zacht gezegd, moeite hebben zich aan moderne tijden aan te passen. En Duitse bedrijven kunnen goed mechanische producten ontwikkelen, maar hun vermogen om snel op hedendaagse technologieën in te springen is notoir minder ontwikkeld.

Merkels nieuwe regering wordt verweten een kabinet van ‘eergisteren’ te zijn, maar wat betreft de digitalisering lijkt men nu toch vooruit te willen. Sinds maart heeft Duitsland een soort staatssecretaris specifiek voor de digitalisering. Deze Staatsministerin Dorothee Bär (CSU) riep gelijk al strijdbaar de overheid tot *Vorreiter* op dit gebied uit. Ik ben benieuwd over hoeveel jaar we de weg in het grensgebied met Tsjechië kunnen vinden - en of we het romantisch verdwalen gaan missen.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/25477/digitale-duitsers>